Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MANUELA CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONY
přednesené dne 4. července 2018 [1]

Věc C-220/18 PPU

ML,
za účasti:
Generalstaatsanwaltschaft Bremen

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Vrchní zemský soud v Brémách, Německo)]

„Řízení o předběžné otázce – Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech – Rámcové rozhodnutí 2002/584/SVV – Evropský zatýkací rozkaz – Důvody odmítnutí výkonu – Listina základních práv Evropské unie – Článek 4 – Zákaz nelidského a ponižujícího zacházení – Vězeňské podmínky ve vystavujícím členském státě“

1. V tomto řízení o předběžné otázce znovu vyvstávají otázky, které se vztahují k evropskému zatýkacímu rozkazu (EZR), a to po výkladu rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV [2], který provedl Soudní dvůr v rozsudku ze dne 5. dubna 2016, Aranyosi a Căldăraru [3].

2. Předkládající soud si přeje obdržet od Soudního dvora dodatečná upřesnění stran judikatury obsažené v tomto rozsudku, zejména pro případ, že (případná) porušení práva nebýt podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení ve věžeňských zařízeních státu vystavujícího EZR mohou být napravena jeho vlastními soudy.

I. Právní rámec

A. Unijní právo

1. Listina základních práv Unie

3. Článek 4 zní:

„Nikdo nesmí být mučen ani podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.“

1 – Původní jazyk: španělština.

2 – Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. 2002, L 190, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 34), ve znění rámcového rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009 (Úř. věst. 2009, L 81, s. 24) (dále jen „rámcové rozhodnutí“).

3 – Věci C-404/15 a C-659/15 PPU, EU:C:2016:198 (dále jen „rozsudek Aranyosi“).

2. Rámcové rozhodnutí

4. Podle 5., 6., 8., 10. a 12. bodu odůvodnění:

„(5) […] zavedení zjednodušeného systému předávání odsouzených nebo podezřelých osob za účelem trestního řízení nebo výkonu soudních rozhodnutí ve věcech trestních umožňuje odstranit složitost a možné prodlení spojené se stávajícími postupy vydávání. […]

(6) Evropský zatýkací rozkaz stanovený v tomto rámcovém rozhodnutí je prvním konkrétním opatřením v oblasti trestního práva k provedení zásady vzájemného uznávání, na kterou Evropská rada poukázala jako na ‚úhelný kámen' justiční spolupráce.

[…]

(8) Rozhodnutí o výkonu evropského zatýkacího rozkazu musí podléhat dostatečné kontrole, což znamená, že justiční orgán členského státu, ve kterém byla vyžádaná osoba zatčena, bude muset přijmout rozhodnutí o jejím předání.

[…]

(10) Mechanismus evropského zatýkacího rozkazu je založen na vysoké úrovni důvěry mezi členskými státy. Jeho provádění lze pozastavit pouze v případě závažného a trvajícího porušování zásad stanovených v čl. 6 odst. 1 [EU, později po změně článek 2 SEU] některým členským státem v případě, že toto porušování Rada zjistila podle čl. 7 odst. 1 [EU, později po změně čl. 7 odst. 2 SEU] s důsledky stanovenými v čl. 7 odst. 2.

[…]

(12) Toto rámcové rozhodnutí ctí základní práva a zachovává zásady zakotvené v článku 6 [EU], které jsou vyjádřeny i v Listině […], zejména v kapitole [VI] uvedené listiny. Nic v tomto rámcovém rozhodnutí nelze vykládat tak, že zakazuje odmítnout předání osoby, na kterou byl vydán evropský zatýkací rozkaz, existují-li na základě objektivních skutečností důvody domnívat se, že uvedený zatýkací rozkaz byl vydán za účelem stíhání nebo potrestání této osoby na základě jejího pohlaví, rasy, náboženství, etnického původu, státní příslušnosti, jazyka, politického přesvědčení nebo sexuální orientace nebo že by postavení této osoby mohlo být pro některý z těchto důvodů zhoršeno. […]“

5. Článek 1 stanoví:

„1. Evropský zatýkací rozkaz je soudní rozhodnutí, které vydal některý členský stát proto, aby jiný členský stát zatkl a předal vyžádanou osobu za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody.

2. Členské státy vykonají evropský zatýkací rozkaz na základě zásady vzájemného uznávání a v souladu s ustanoveními tohoto rámcového rozhodnutí.

3. Tímto rámcovým rozhodnutím není dotčena povinnost ctít základní práva a obecné právní zásady zakotvené v článku 6 [EU].“

6. Článek 5 stanoví:

„Výkon evropského zatýkacího rozkazu vykonávajícím justičním orgánem může podle práva vykonávajícího členského státu podléhat těmto podmínkám:

[…]

2) lze-li trestný čin, na jehož základě byl vydán evropský zatýkací rozkaz, potrestat doživotním trestem odnětí svobody nebo doživotním ochranným opatřením spojeným s odnětím osobní svobody, může být výkon uvedeného zatýkacího rozkazu podmíněn tím, že právní systém vystavujícího členského státu umožňuje přezkoumat uložený trest nebo nařízené opatření na žádost nebo nejpozději po 20 letech, nebo udělit milost, o kterou může osoba požádat na základě práva nebo praxe vystavujícího členského státu, za účelem upuštění od výkonu tohoto trestu nebo opatření;

3) je-li osoba, na kterou se vztahuje evropský zatýkací rozkaz za účelem trestního stíhání, státním příslušníkem vykonávajícího členského státu nebo zde má trvalé bydliště, může být předání podmíněno tím, že osoba bude po vyslechnutí vrácena do vykonávajícího členského státu, aby zde vykonala trest odnětí svobody nebo ochranné opatření spojené s odnětím osobní svobody uložené ve vystavujícím členském státě.“

7. Podle článku 6:

„1. Vystavujícím justičním orgánem je justiční orgán vystavujícího členského státu, který je příslušný pro vydání evropského zatýkacího rozkazu podle práva tohoto státu.

2. Vykonávajícím justičním orgánem je justiční orgán vykonávajícího členského státu, který je příslušný k výkonu evropského zatýkacího rozkazu podle práva tohoto státu.

3. Každý členský stát informuje generální sekretariát Rady o příslušném justičním orgánu podle jeho práva.“

8. Článek 7 zní:

„1. Každý členský stát může určit jeden nebo více ústředních orgánů, dovoluje-li to jeho právní systém, které budou nápomocny příslušným justičním orgánům.

2. Členský stát může, je-li to nezbytné kvůli organizaci jeho vnitřního soudního systému, učinit jeden nebo více ústředních orgánů odpovědnými za správní doručení a převzetí evropského zatýkacího rozkazu a za další související úřední písemný styk.

Členský stát, který hodlá využít možností uvedených v tomto článku, sdělí generálnímu sekretariátu Rady informace o určeném ústředním orgánu nebo ústředních orgánech. Tyto údaje jsou závazné pro všechny orgány vystavujícího členského státu.“

9. Podle článku 15:

„1. Vykonávající justiční orgán rozhodne o předání osoby ve lhůtách a za podmínek stanovených v tomto rámcovém rozhodnutí.

2. Považuje-li vykonávající justiční orgán informace, které mu sdělil vystavující členský stát, za nedostatečné pro to, aby mohl rozhodnout o předání, požádá o neprodlené poskytnutí potřebných doplňujících informací, zejména s ohledem na články 3 až 5 a článek 8, a může stanovit lhůtu, ve které mají být tyto informace dodány, přičemž vezme v úvahu nutnost dodržet lhůty stanovené v článku 17.

3. Vystavující justiční orgán může kdykoli doručit vykonávajícímu justičnímu orgánu dodatečné užitečné informace.“

B. Německé právo. Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen [4]

10. Rámcové rozhodnutí bylo do německého právního řádu provedeno prostřednictvím § 78 až 83k IRG, ve znění změn [5].

11. Podle § 29 odst. 1 IRG rozhodne Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Vrchní zemský soud v Brémách, Německo) o přípustnosti předání, nedala-li stíhaná osoba k předání souhlas.

12. Ustanovení § 73 IRG stanoví:

„Poskytnutí právní pomoci a předání informací bez příslušné žádosti je nepřípustné, je-li v rozporu se základními zásadami německého právního řádu. V případě žádosti podle částí 8, 9 a 10 je právní pomoc nepřípustná, je-li v rozporu se zásadami stanovenými v článku 6 [SEU].“

II. Spor v původním řízení a předběžné otázky

13. Dne 31. října 2017 vydal Nyiregyházai járásbíróság (okresní soud Nyiregyháza, Maďarsko) EZR za účelem výkonu trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku a osmi měsíců uloženého maďarskému státnímu příslušníkovi ML pro spáchání trestných činů ublížení na zdraví, poškození cizí věci, podvodu a krádeže vloupáním rozsudkem vydaným (v nepřítomnosti) dne 14. září 2017.

14. Tentýž maďarský soud dříve, dne 2. srpna 2017, vydal jiný EZR s cílem dosáhnout předání ML k trestnímu stíhání pro skutky, pro které byl později odsouzen.

15. Amtsgericht Bremen (okresní soud v Brémách, Německo) vzal ML dne 12. prosince 2017 do vazby. ML však již byl ve vazbě od 23. listopadu téhož roku na základě výkonu prvního EZR.

16. Rozhodnutím ze dne 19. prosince 2017 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (vrchní zemský soud v Brémách) poté, co ukončil vazbu uvalenou k provedení prvního EZR, vzal ML do vazby za účelem provedení EZR ze dne 31. října 2017.

17. ML nesouhlasil s předáním maďarským orgánům a navrhl položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru. Před rozhodnutím o předání si soud vyžádal dodatečné informace.

18. V souvislosti s prvním EZR již maďarské ministerstvo spravedlnosti informovalo Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (vrchní zemský soud v Brémách) o místech, v nichž bude ML uvězněn, a poskytlo záruku, že v žádném případě nebude podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení ve smyslu článku 4 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).

4 – Zákon o mezinárodní právní pomoci ve věcech trestních ze dne 23. prosince 1982 (dále jen „IRG“).

5 – Změna vyplývá z Europäisches Haftbefehlsgesetz (zákon o evropském zatýkacím rozkazu) ze dne 20. července 2006 (BGBl. 2006 I, s. 1721).

19. Na základě této informace vykonávající soud rozhodnutím ze dne 9. ledna 2018 konstatoval, že uvěznění ML v jednom ze zařízení uvedených maďarským ministerstvem spravedlnosti nevyvolává problémy. Měl však pochybnosti o podmínkách v jiných zařízeních rovněž zmíněných tímto ministerstvem jako možná místa jeho uvěznění, a proto na základě zásad výkonu trestu schválených Radou Evropy v roce 2006 [6] a Standardních minimálních pravidel OSN pro zacházení s vězni [7] položil maďarským orgánům řadu otázek [8].

20. V odpovědi maďarského ministerstva spravedlnosti ze dne 12. ledna 2018 bylo uvedeno, že dne 25. října 2016 nabyly účinnosti zákony, které vězňům zaručují možnost podat stížnost proti podmínkám, v nichž jsou uvězněni.

21. Tyto informace byly maďarským ministerstvem spravedlnosti dne 1. února 2018 doplněny o údaj, že vyžádaná osoba bude umístěna ve věznici v Budapešti na období jednoho až tří týdnů, s výhradou případných nečekaných okolností. V tomto období by měla být přijata neupřesněná opatření týkající se výkonu předání.

22. Dne 12. února 2018 si vykonávající soud vyžádal některé podrobnosti ohledně podmínek v budapešťské věznici. Nadto se dotázal, do kterých dalších vězeňských zařízení může být ML umístěn a na jakém reálném základě si může ověřit vězeňské podmínky, které tam panují. Maďarské orgány na tuto žádost ve lhůtě uvedené vykonávajícím justičním orgánem (28. únor 2018) neodpověděly [9].

23. Německé státní zastupitelství podporuje výkon EZR, jemuž se ML brání. Za těchto okolností Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (vrchní zemský soud v Brémách) položil následující předběžnou otázku, kterou spojil se žádostí o její projednání v naléhavém řízení:

„1) Jaký význam má v rámci výkladu výše uvedených předpisů skutečnost, že ve vystavujícím členském státě existují možnosti právní ochrany uvězněných osob, pokud jde o podmínky jejich uvěznění?

a) V případě, že vykonávající justiční orgány mají důkazy o existenci systémových či celoplošných nedostatků, pokud jde o vězeňské podmínky ve vystavujícím členském státě, týkajících se určitých skupin osob nebo určitých vězeňských zařízení, vylučuje při zohlednění výše uvedených předpisů samotné zavedení těchto možností právní ochrany, aniž je nutné dále ověřovat konkrétní podmínky uvěznění, existenci skutečného nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení v případě vydání vyžádané osoby, které by bránilo přípustnosti vydání?

b) Je v této souvislosti relevantní, pokud s ohledem na tyto možnosti právní ochrany Evropský soud pro lidská práva neshledal žádné skutečnosti, které by nasvědčovaly tomu, že uvězněné osoby nemají reálnou vyhlídku na zlepšení nevhodných vězeňských podmínek?

6 – Doporučení Výboru ministrů členským státům Rec(2006)2 k evropským vězeňským pravidlům (http://www.interiuris.org/archivos/REGLAS_PENITENCIARIAS_EUROPEAS.pdf).

7 – Známých jako „Pravidla Nelsona Mandely“ (https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Brochure_on_the_The_UN_Standard_Minimum_the_Nelson_Mandela_Rules-S.pdf).

8 – Justiční orgán se velmi podrobně zajímal o vězeňské podmínky, konkrétně o rozměry a charakteristiky cel, lékařskou pomoc, režim stravování, hygienické podmínky, ošacení, topení a čistotu, návštěvy, aktivity a volný čas, přítomnost násilí mezi vězni nebo používání donucovacích prostředků zaměstnanci věznic.

9 – Německé státní zastupitelství na jednání uznalo, že dne 27. března 2018 maďarské orgány písemně zopakovaly záruku zmíněnou v bodě 18 tohoto stanoviska.

2) Pokud z odpovědi na první předběžnou otázku vyplyne, že tyto možnosti právní ochrany uvězněných osob bez dalšího ověření konkrétních podmínek uvěznění ve vystavujícím členském státu ze strany vykonávajících justičních orgánů nezajišťují, že bude vyloučeno skutečné nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení stíhaných osob:

   a) Je třeba výše uvedené předpisy vykládat v tom smyslu, že ověření podmínek uvěznění ve vystavujícím členském státě ze strany vykonávajících justičních orgánů se má vztahovat na veškerá vězeňská zařízení nebo na zařízení pro výkon trestu, do nichž může být stíhaná osoba případně umístěna? Platí to i pro uvěznění pouze přechodná nebo uskutečněná v určitých vězeňských zařízeních za účelem přemístění? Nebo lze toto posouzení omezit pouze na takové vězeňské zařízení, do něhož podle údajů uvedených orgány vystavujícího členského státu bude stíhaná osoba pravděpodobně a na většinu času umístěna?

   b) Je pro tento účel vždy třeba provést úplný přezkum dotčených podmínek uvěznění, v jehož rámci bude určena plocha osobního prostoru na vězně, jakož i další podmínky uvěznění? Má se při hodnocení takto určených podmínek uvěznění vycházet z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývající z rozhodnutí Muršić v. Chorvatsko (rozsudek ze dne [20]. října 2016, č. 7334/13 [CE:ECHR:2016:1020JUD000733413])?

3) Pokud rovněž z odpovědi na druhou předběžnou otázku vyplyne, že rozsah posuzovacích povinností vykonávajících justičních orgánů se vztahuje na všechna vězeňská zařízení, jež přicházejí v úvahu:

   a) Mohou vykonávající justiční orgány upustit od zkoumání podmínek uvěznění ve všech vězeňských zařízení, jež přicházejí do úvahy, pokud vystavující členský stát vyjádří všeobecné ujištění, že stíhaná osoba nebude vystavena nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení?

   b) Nebo mohou vykonávající justiční orgány namísto zkoumání podmínek uvěznění ve všech vězeňských zařízeních, jež přicházejí do úvahy, rozhodnout o přípustnosti vydání pod podmínkou, že stíhaná osoba nebude vystavená takovému zacházení?

4) Pokud z odpovědi na třetí předběžnou otázku vyplyne, že vydání ujištění ani podmínky nestačí k tomu, aby vykonávající justiční orgány mohly upustit od zkoumání podmínek uvěznění ve všech vězeňských zařízeních, jež přicházejí do úvahy ve vystavujícím členském státě:

   a) Má se povinnost vykonávajících justičních orgánů zkoumat podmínky uvěznění vztahovat na všechna vězeňská zařízení, jež přicházejí do úvahy, i tehdy, pokud justiční orgány vystavujícího členského státu sdělí, že délka uvěznění stíhané osoby v takovém zařízení nepřesáhne tři týdny, i když je jeho součásti výhrada vzniku okolností, které by bránily ve splnění tohoto ujištění?

   b) Platí to i tehdy, pokud vykonávající justiční orgány nemohou zjistit, zda tento údaj oznámily vystavující justiční orgány, nebo zda pochází od některého z ústředních orgánů vystavujícího členského státu, který jedná na základě žádosti o pomoc vystavujícího justičního orgánu?“

III. Řízení před Soudním dvorem

24. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla doručena Soudnímu dvoru dne 27. března 2018 a bylo rozhodnuto o jejím projednání v naléhavém řízení.

25. Písemná vyjádření předložili ML, německá a maďarská vláda, jakož i Komise, kteří se spolu s německým státním zastupitelstvím a belgickou, dánskou, irskou, španělskou, nizozemskou a rumunskou vládou zúčastnili jednání konaného dne 14. června 2018.

IV. Analýza

A. Úvodní poznámky

26. V rozsudku Aranyosi, který poskytl odpověď na předběžnou otázku podanou týmž soudem jako v projednávané věci, Soudní dvůr rozhodl, že čl. 1 odst. 3, článek 5 a čl. 6 odst. 1 rámcového rozhodnutí musí být vykládány v tom smyslu, že „má-li vykonávající justiční orgán k dispozici objektivní, spolehlivé, přesné a řádně aktualizované údaje ohledně vězeňských podmínek ve vystavujícím členském státě svědčící o existenci systémových či celoplošných nedostatků nebo nedostatků týkajících se určitých skupin osob nebo určitých vězeňských zařízení, musí konkrétním a přesným způsobem ověřit, zda jsou dány vážné a prokazatelné důvody se domnívat, že osoba, na niž je vydán evropský zatýkací rozkaz za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody, bude v důsledku podmínek, v jakých má být v tomto členském státě vězněna, vystavena v případě svého předání do uvedeného členského státu skutečnému nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny“ [10].

27. „Za tím účelem,“ pokračuje rozsudek, „musí požádat o poskytnutí doplňujících informací vystavující justiční orgán, který poté, co v případě potřeby požádal o pomoc ústřední orgán nebo některý z ústředních orgánů vystavujícího členského státu […], musí tyto informace poskytnout ve lhůtě stanovené v takové žádosti. Vykonávající justiční orgán musí své rozhodnutí o předání dotyčné osoby odložit až do doby, kdy obdrží doplňující informace, které mu umožní existenci takového nebezpečí vyloučit. Nelze-li existenci tohoto nebezpečí vyloučit v přiměřené lhůtě, musí tento orgán rozhodnout, zda je namístě postup předání ukončit.“ [11]

28. Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (vrchní zemský soud v Brémách) se v roce 2016 pokusil od Soudního dvora získat upřesnění jeho judikatury, když mu položil řadu doplňujících otázek. Nebylo však možné mu odpovědět, neboť EZR byl odvolán před rozhodnutím Soudního dvora, což vyvolalo zastavení řízení o předběžné otázce [12].

29. Při této (třetí) příležitosti usiluje předkládající soud konkrétně o to, aby Soudní dvůr vyložil čl. 1 odst. 3, článek 5 a čl. 6 odst. 1 rámcového rozhodnutí ve spojení s článkem 4 Listiny v souvislosti „s postupem, který Soudní dvůr požadoval […] v rozsudku vydaném ve věci Aranyosi a Căldăraru […] za účelem přezkumu podmínek uvěznění ve vystavujícím členském státě ze strany vykonávajících justičních orgánů“ [13].

30. Před započetím analýzy položených otázek není marné připomenout, že cílem rámcového rozhodnutí je nahradit tradiční systém vydávání, charakterizovaný významnou politickou složkou vhodnosti, systémem předávání mezi justičními orgány, založeným na zásadě vzájemného uznávání a spočívajícím na vysoké úrovni důvěry mezi členskými státy [14].

31. Vzájemné uznávání, „kter[é] je ‚úhelným kamenem‘ soudní spolupráce, implikuje na základě čl. 1 odst. 2 rámcového rozhodnutí to, že členské státy jsou v zásadě povinny evropskému zatýkacímu rozkazu vyhovět“ [15]. Uvedená zásada sama „spočívá na vzájemné důvěře mezi členskými státy v to, že jejich vnitrostátní právní řády mohou zajistit rovnocennou a účinnou ochranu základních práv uznaných na úrovni Unie, a zejména v Listině“ [16].

10 – Rozsudek Aranyosi, výrok.

11 – Tamtéž.

12 – Nová věc Aranyosi II se tak stala bezpředmětnou, jak prohlásil Soudní dvůr v usnesení ze dne 15. listopadu 2017, Aranyosi (C-496/16, nezveřejněné, EU:C:2017:866).

13 – Předkládací usnesení, odstavec I, druhý pododstavec *in fine*.

14 – Za všechny rozsudek ze dne 16. července 2015, Laningan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474), bod 27.

15 – Rozsudek ze dne 25. ledna 2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39), bod 68.

16 – Rozsudek Aranyosi, bod 77, s uvedením judikatury.

32. Zásady vzájemného uznávání a vzájemné důvěry jsou pro unijní právo klíčové, jelikož – jak Soudní dvůr uvedl v rozsudku Aranyosi s odkazem na posudek 2/13 [17] – „umožňují vytvoření a zachování prostoru bez vnitřních hranic“, neboť „zásada vzájemné důvěry zejména v souvislosti s prostorem svobody, bezpečnosti a práva konkrétně každému z těchto států ukládá, aby až na výjimečné okolnosti vycházel z toho, že všechny ostatní členské státy dodržují unijní právo, a zejména základní práva, která unijní právo uznává“ [18].

33. Mimo případy důvodů pro povinné odmítnutí výkonu taxativně vyjmenovaných v článku 3 rámcového rozhodnutí a případy důvodů pro fakultativní odmítnutí výkonu uvedených v článcích 4 a 4a rámcového rozhodnutí je tudíž vykonávající justiční orgán v zásadě povinen EZR vykonat, aniž by ho mohl vázat na podmínky odlišné od těch, které uvádí článek 5 samotného rámcového rozhodnutí.

34. Platí tedy, že „zatímco výkon evropského zatýkacího rozkazu […] představuje pravidlo, je odmítnutí jeho výkonu pojato jako výjimka, která musí být vykládána restriktivně“ [19].

35. Unijní zákonodárce stanovil, že provádění mechanismu EZR „lze pozastavit pouze v případě závažného a trvajícího porušování zásad stanovených v článku [2 SEU] některým členským státem v případě, že toto porušování Rada zjistila podle [čl. 7 odst. 1 SEU] s důsledky stanovenými v čl. 7 odst. 2“ [20].

36. Z rozsudku Aranyosi nicméně vyplývá, že kromě právě zmíněného případu (a sice mimo situaci, kdy Rada na základě článku 7 SEU zjistila závažné a trvající porušování hodnot a práv stanovených v článku 2 SEU) unijní právo výjimečně umožňuje nevykonat EZR v jiných zvláštních případech. Analýza druhé, třetí a čtvrté předběžné otázky umožní posoudit dosah této výjimky.

1. K dopadu prostředků právní ochrany poskytnutých vystavujícím členským státem (první předběžná otázka)

37. Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Vrchní zemský soud v Brémách) formuluje svoji první otázku za pomoci velice přesných skutkových souvislostí: když vykonávající justiční orgány mají „důkazy o existenci systémových či celoplošných nedostatků, pokud jde o vězeňské podmínky ve vystavujícím členském státě, týkajících se určitých skupin osob nebo určitých vězeňských zařízení“.

38. Za tohoto předpokladu si předkládající soud přeje vědět, „jaký dopad mají možnosti právní ochrany, které vystavující členský stát poskytuje vězněné osobě, pokud jde o podmínky jejího uvěznění“.

39. Domnívám se, že při takto nastíněném problému by předkládající soud mohl sám nalézt odpověď, o kterou žádá Soudní dvůr. Pokud by „možnosti právní ochrany [poskytnuté] vystavujícím členským státem“ byly dostatečné k vyloučení nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení, nebylo by již namístě hovořit o „existenci systémových či celoplošných nedostatků“.

17 – Posudek (Přistoupení Unie k EÚLP) ze dne 18. prosince 2014, EU:C:2014:2454, bod 191.

18 – Rozsudek Aranyosi, bod 78. V jiné souvislosti (s uznáváním a výkonem rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti), avšak ve stejném smyslu, Soudní dvůr rozhodl, že „systémy uznávání a výkonu rozhodnutí vydaných v členském státě stanovené uvedeným nařízením [Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. 2003, L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243)] se zakládají na zásadě vzájemné důvěry mezi členskými státy ohledně skutečnosti, že jejich vnitrostátní právní řády mohou zajistit rovnocennou a účinnou ochranu základních práv uznaných na úrovni Unie, a zejména v Listině základních práv“ (rozsudek ze dne 22. prosince 2010, Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, bod 70).

19 – Rozsudek ze dne 23. ledna 2018, Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27), bod 48.

20 – Bod 10 odůvodnění rámcového rozhodnutí.

40. Podle mého názoru situace, kterou popisuje předkládající soud, není zcela shodná s tou, v níž byl vydán rozsudek Aranyosi:

– tehdy (2015) uváděl, že je vzhledem k dostupným informacím přesvědčen, že existují průkazné skutečnosti nasvědčující tomu, že by Pál Aranyosi mohl být podroben vězeňským podmínkám porušujícím článek 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“) a článek 6 SEU, zejména v důsledku přeplněnosti vězeňských zařízení [21];

– nyní (2018) se situace změnila a právě za účelem *aktualizace* [22] skutečností relevantních pro potvrzení nebo změnu přesvědčení, které si ve své době vytvořil, požádal předkládající soud maďarské orgány o další údaje. S ohledem na obdržené údaje považuje za relevantní zohlednit *nový* významný faktor, jímž je zavedení prostředků ochrany, které ve vystavujícím státě neexistovaly v době, kdy byla položena předběžná otázka, o níž bylo rozhodnuto v rozsudku Aranyosi [23].

41. (Nové) informace poskytnuté maďarskými orgány předkládajícímu soudu ukazují, že dne 25. října 2016 byla přijata určitá zákonná ustanovení, která dotčeným osobám dávají možnost napadnout podmínky jejich uvěznění. Podle předkládacího usnesení Evropský soud pro lidská práva (ESLP) potvrdil, že nic nenasvědčuje tomu, že uvedená opatření neskýtají reálnou možnost zlepšení vězeňských podmínek v souladu se zákazem nelidského či ponižujícího zacházení [24].

42. Podle rozhodnutí ESLP ze dne 14. listopadu 2017 [25] citovaného předkládajícím soudem „nic neprokazuje, že [nová opatření přijatá maďarským zákonodárcem] neskýtají reálné vyhlídky na zlepšení nevhodných vězeňských podmínek a nemohou vězňům poskytnout účinnou možnost přizpůsobit tyto podmínky požadavkům článku 3 Úmluvy“ [26], a to při výslovné záruce soudního přezkumu jednání vězeňského orgánu [27].

43. Skutečnost, že maďarská právní úprava od roku 2016 počítá s mechanismem prostředku nápravy, který vězňům umožňuje žádat o soudní ochranu v případě nevhodných vězeňských podmínek, by měla stačit, pokud tento mechanismus řádně funguje, k vyloučení systémových či celoplošných nedostatků ve vnitrostátním vězeňském systému, co se týče záruky práva nebýt podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení. Vzájemná důvěra, která, jak již bylo zmíněno, je základem systému EZR a potažmo i důvodem pro existenci vzájemného uznávání soudních rozhodnutí, hovoří v tomto smyslu.

44. Mohlo by se však stát, že by nová právní úprava měla povahu čistě deklarativní spíše než efektivní, takže by neznamenala dostatečnou ochranu. Pokud by tomu tak bylo, byl by vzhledem k „absolutní povaze práva zaručeného článkem 4 Listiny“ [28] povinen jeho ochranu zajistit vykonávající justiční orgán, „disponuje-li […] poznatky, které svědčí o skutečném nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení s osobami vězněnými ve vystavujícím členském státě“ [29].

21 – V tomto smyslu rozsudek Aranyosi, body 42 až 45.

22 – Soudní dvůr ve své odpovědi objasnil, že co se týče „existence buď systémových či celoplošných nedostatků, anebo nedostatků týkajících se některých skupin osob nebo některých vězeňských zařízení“, „musí [se] vyjít […] z objektivních, spolehlivých, přesných a *řádně aktualizovaných* údajů“ (rozsudek Aranyosi, bod 89, kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

23 – Maďarská vláda vytýká předkládajícímu soudu, že vedle zavedení těchto prostředků ochrany dostatečně nezvážil dosažené pokroky ohledně stavu maďarských věznic, jež jsou výsledkem snížení počtu vězňů, navýšení počtu míst ve věznicích a častějšího používání režimu domácího vězení (body 13 a 14 vyjádření).

24 – Bod 30 předkládacího usnesení.

25 – Domján v. Maďarsko, CE:ECHR:2017:1114DEC000543317.

26 – Tamtéž, bod 22.

27 – Tamtéž, bod 22 *in fine*. V tomtéž rozhodnutí ESLP zkoumal, zda zákonná opatření z roku 2016 vedla k účinné nápravě nedostatků zjištěných v maďarském vězeňském systému rozsudkem ze dne 10. března 2015, Varga a další v. Maďarsko, CE:ECHR:2015:0310JUD001409712.

28 – Rozsudek Aranyosi, bod 86.

29 – Rozsudek Aranyosi, bod 88.

45. Pro posouzení *skutečného* fungování tohoto ochranného mechanismu připomínám, že podle rozsudku Aranyosi „objektivní[,] spolehliv[é], přesn[é] a řádně aktualizovan[é] údaj[e] o vězeňských podmínkách, jež panují ve vystavujícím členském státě[,] mohou vyplývat mimo jiné z mezinárodních soudních rozhodnutí, jako jsou *rozsudky ESLP*, ze soudních rozhodnutí vystavujícího členského státu, jakož i z rozhodnutí, zpráv a jiných *dokumentů vydaných orgány Rady Evropy* nebo v rámci systému Organizace spojených národů“ [30].

46. Údaje shromážděné ve spise v projednávané věci umožňují učinit závěr, že prostředky nápravy stanovené maďarským zákonodárcem nepředstavují teoretická nebo neproveditelná řešení, nýbrž jsou s to vyvolat účinné praktické dopady.

47. Takový pohled zaprvé zaujal ESLP, když potvrdil, že nová pravidla nejsou bezcenným kusem papíru, nýbrž poskytují účinnou záruku práva nebýt podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení.

48. Zadruhé Výbor ministrů Rady Evropy ve svém rozhodnutí z června 2017 [31] uvítal úsilí maďarských orgánů směřující k vyřešení problému přeplněnosti věznic a uvedl, že dosud přijatá opatření měla zřejmě první výsledky, přičemž lze očekávat, že tato opatření spolu s opatřeními, která mohou být přijata v budoucnosti, pomohou maďarským orgánům nadále případ od případu uskutečňovat konkrétní a účinné kroky směřující k vyřešení tohoto problému [32].

49. Předkládající soud připouští, že se zřetelem k postoji, který zaujal ESLP, „by vykonávající justiční orgán mohl být nucen připustit, že nové možnosti právní ochrany […] vylučují skutečné nebezpečí, že stíhaná osoba bude podrobena nelidskému či ponižujícímu zacházení v důsledku podmínek svého uvěznění“ [33]. Avšak vzhledem k tomu, že si ESLP vyhradil možnost vyslovit se k případným porušením článku 3 EÚLP, pokud by se vnitrostátní prostředky nápravy ukázaly jako neúčinné, má předkládající soud za to, že to znamená, že ESLP bez dalšího nevylučuje, že stíhaná osoba bude podrobena nelidskému či ponižujícímu zacházení [34].

50. Ve skutečnosti připravenost, kterou projevil ESLP, zabývat se stížnostmi, které by případně chtěly podat vězněné osoby, jejichž prostředky nápravy nebudou u vnitrostátních soudů úspěšné, neznamená projev obecné a zásadní nedůvěry vůči vnitrostátnímu systému záruk. Je spíše připomenutím toho, že proti vnitrostátním soudním rozhodnutím, která nenapraví konkrétní porušení práv zaručených EÚLP, existuje možnost podání stížnosti k samotnému ESLP [35].

51. Právě v uvedeném případě ESLP rozhodl, že před tím, než se na něj obrátí, musí Csaba Domján „a kdokoli jiný v jeho postavení“ vyčerpat prostředky nápravy zavedené v Maďarsku reformou z roku 2016 [36]. Tím nepřímo připouští, že uvedené prostředky nápravy mohou zajistit ochranu EÚLP, aniž je nezbytné uchýlit se k mimořádnému prostředku, který řízení před evropským soudem z povahy věci představuje [37].

30 – Rozsudek Aranyosi, bod 89, kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

31 – Rozhodnutí přijaté na jeho zasedání č. 1288, konaném dne 6. a 7. června 2017 (CM/Notes/1288/H46-16). Na ně odkazuje ESLP v rozhodnutí ze dne 14. listopadu 2017, Domján v. Maďarsko, CE:ECHR:2017:1114DEC000543317, bod 23.

32 – Předkládající soud nicméně tvrdí, že přetrvává stav přeplněnosti (vznik více než tisíce nových míst ve věznicích od roku 2015 považuje za nedostatečný) a že nemá údaje o dopadu přeměny trestu odnětí svobody na domácí vězení (bod 28 předkládacího usnesení).

33 – Předkládací usnesení, bod 34.

34 – Tamtéž, bod 35.

35 – Jak známo, ESLP se může vyslovit pouze po vyčerpání předepsaného vnitrostátního soudního řízení. Každý z jeho vyhovujících rozsudků tudíž předpokládá existenci vnitrostátního soudního rozhodnutí, které nevedlo k nápravě porušení, jež bylo nakonec zjištěno, aniž to zpochybňuje praktickou účinnost celého vnitrostátního systému záruk základních práv.

36 – ESLP, rozhodnutí ze dne 14. listopadu 2017, Domján v. Maďarsko, CE:ECHR:2017:1114DEC000543317, bod 35.

37 – V této věci ESLP uvedl, že o vnitrostátních prostředcích nápravy podaných dotčenou osobou nebylo dosud rozhodnuto.

52. ESLP zajisté dále upozorňuje, že může změnit svůj postoj „k potenciální účinnosti dotčených vnitrostátních prostředků nápravy, pokud dlouhodobá praxe vnitrostátních orgánů ukáže, že je vězněným osobám z formálních důvodů odmítáno přemístění nebo náhrada, že jsou vnitrostátní řízení nepřiměřeně dlouhá nebo že vnitrostátní judikatura nevyhovuje požadavkům Úmluvy“ [38]. Dokud však k takové změně nedojde, je třeba vycházet z toho, že prostředky nápravy zavedené v roce 2016 jsou účinné.

53. Pokud tedy stav věznic prošel ve výše uvedeném smyslu příznivým vývojem, pokud nyní existuje vnitrostátní právní úprava, která zaručuje účinnou soudní ochranu vězněných osob před případným porušením článku 4 Listiny z důvodu podmínek jejich uvěznění, a pokud je tato právní úprava účinná, a nikoli čistě formální nebo nominalistická, není již bez dalšího možné dovozovat přítomnost „objektivních, spolehlivých a přesných […] údajů […], které dokládají existenci buď systémových či celoplošných nedostatků, anebo nedostatků týkajících se některých skupin osob nebo některých vězeňských zařízení“.

54. Domnívám se, že toto řešení je tím, které je nejvíce v souladu s rozsudkem Aranyosi, se zásadami, ze kterých vychází rámcové rozhodnutí, a s respektem náležejícím soudům každého státu (v tomto případě Maďarska), jež není možné při vydávání EZR bezdůvodně podezírat ze všeobecné účasti na porušování článku 4 Listiny. Nelze zachovat systém trestní spolupráce založený na vzájemné důvěře mezi soudy, pokud budou soudy přijímajícího státu přistupovat k žádostem podaným soudy vystavujícího státu, jako kdyby citlivost posledně zmíněných na zajištění ochrany základních práv byla nižší než citlivost prvně zmíněných.

55. V každém případě přijetí EZR nemůže vykonávající soud vést k posuzování kvality vězeňského systému vystavujícího státu jako celku ani k posuzování tohoto systému ve světle jeho vlastního vnitrostátního práva. Kritériem přezkumu může být jedině článek 4 Listiny. Minimální, avšak absolutní záruka, kterou je třeba opatřit účinnou soudní ochranou, jež může zajistit skutečnou a účinnou ochranu před mučením a nelidským či ponižujícím zacházením.

56. Skutečnost, že ESLP konstatoval, že nový systém prostředků nápravy umožňuje tuto ochranu poskytnout, podle mého názoru představuje nanejvýš relevantní kritérium při posouzení obecného stavu (první krok dvojitého testu Aranyosi) vězeňských podmínek ve státě vystavení EZR. Téměř bych řekl, že pro toho posouzení představuje rozhodující faktor.

57. Přesto vzhledem k tomu, že se v konečném důsledku jedná o záruku absolutního práva, jemuž je ze samotné jeho podstaty třeba poskytovat ochranu spočívající spíše v prevenci než v náhradě, domnívám se, že navzdory své relevanci by existence účinného systému prostředků nápravy nemusela stačit, má-li vykonávající soud prokazatelné pochybnosti stran možnosti, že konkrétní vyžádaná osoba může být *bezprostředně* podrobena nelidskému či ponižujícímu zacházení, bez ohledu na to, že by újma mohla být následně napravena prostřednictvím účinných soudních prostředků nápravy ve vystavujícím státě.

58. V takové situaci, jaká je předmětem posouzení v původním řízení, v níž nedávné zavedení specifického soudního režimu záruky práva nebýt podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení během uvěznění ve vystavujícím státě nemuselo rozvinout veškerý svůj potenciál do té míry, že se nebezpečí jeho porušení změnilo na výjimečné, je tedy odůvodněné, aby se vykonávající justiční orgán zabýval podmínkami, v nichž by se uskutečnilo uvěznění vyžádané osoby (druhý krok testu Aranyosi).

2. K dosahu kontroly ze strany vykonávajícího justičního orgánu (druhá, třetí a čtvrtá otázka)

59. Tyto otázky vycházejí z předpokladu, že přetrvává vážné nebezpečí porušení článku 4 Listiny, pokud předkládající soud přistoupí k výkonu EZR.

38 – ESLP, rozhodnutí ze dne 14. listopadu 2017, Domján v. Maďarsko, CE:ECHR:2017:1114DEC000543317, bod 38.

60. Soudní dvůr ve věci Aranyosi rozhodl, že zjištění takového nebezpečí nestačí[39], ale „[j]e-li takové nebezpečí konstatováno, je totiž ještě zapotřebí, aby vykonávající justiční orgán konkrétním a přesným způsobem posoudil, zda jsou dány vážné a prokazatelné důvody se domnívat, že dotyčná osoba bude v důsledku podmínek, v jakých má být ve vystavujícím členském státě vězněna, takovému nebezpečí vystavena“[40].

61. Je tedy nevyhnutelné, aby vykonávající soud vedle toho, že považuje za prokázané systémové (celoplošné) nedostatky ve vězeňských zařízeních vystavujícího státu, ověřil, „zda jsou *za okolností posuzované věci* dány vážné a prokazatelné důvody se domnívat, že po předání do vystavujícího členského státu bude tato osoba podrobena v tomto členském státě skutečnému nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení […]“[41].

62. Předkládající soud uplatňuje toto kritérium, když se pokouší ověřit, jaké by byly podmínky uvěznění ML, a proto si vyžádal určité doplňující informace[42]. Zdůrazňuji, že jeho ověření by se mělo omezit na objektivní a přiměřené údaje, jež mu mohou být poskytnuty ohledně konkrétních a individuálních podmínek, které by se týkaly této osoby. Nemá tedy v této fázi šetřit, jaké celkové podmínky panují ve vězeňském systému vystavujícího státu.

63. Předkládající soud se táže, zda za předpokladu, že má důkazy o systémových nebo celoplošných nedostatcích ve všech nebo v určitých vězeňských zařízeních, může vyloučit nebezpečí, které z toho vyplývá pro nedotknutelnost vyžádané osoby, jestliže vystavující stát poskytl „obecnou záruku“, že uvedená osoba nebude takovému zacházení podrobena[43].

64. Jak uznává samotný předkládající soud, rámcové rozhodnutí nezakotvuje tento druh záruk. Neumožňuje je ani vyžadovat[44]. Vzhledem k tomu, že předmětem sporu v původním řízení je výkon jednoho konkrétního EZR, a nikoli kvalita vězeňského systému vystavujícího státu jako celku, domnívám se, že pokud se jeho orgány zavážou[45] k tomu, že konkrétní podmínky uvěznění vyžádané osoby nepředstavují skutečné nebezpečí, že bude podrobena nelidskému či ponižujícímu zacházení, nemůže vykonávající justiční orgán tomuto závazku nepřiznat patřičnou relevanci. Pokud by jako vyjádření formálně převzaté povinnosti nebylo dodrženo, mohlo by být vyžádanou osobou uplatněno u soudu vystavujícího státu.

a) K původu informací potřebných pro určení podmínek uvěznění

65. V prvé řadě vyvstává otázka určení, jaké informace může pro tyto účely použít vykonávající soud, a zejména od jakého orgánu je může žádat nebo obdržet.

39 – „Konstatování skutečného nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení v důsledku celkových vězeňských podmínek ve vystavujícím členském státě […] nemůže jako takové vést k odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu“ (rozsudek Aranyosi, bod 91).

40 – Rozsudek Aranyosi, bod 92.

41 – Rozsudek Aranyosi, bod 94. Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

42 – Vyhověl tak bodu 95 rozsudku Aranyosi: „Za tím účelem musí uvedený [vykonávající justiční] orgán na základě čl. 15 odst. 2 rámcového rozhodnutí požádat justiční orgán vystavujícího členského státu o neprodlené poskytnutí veškerých potřebných doplňujících informací o podmínkách, v jakých má být dotyčná osoba v tomto členském státě vězněna.“

43 – Bod 48 písm. c) předkládacího usnesení. Ve skutečnosti šlo o individuální spíše než o obecnou záruku, jelikož byla vydána konkrétně ve vztahu k ML.

44 – Výkon EZR může podléhat jen podmínkám, které jsou zakotveny pro zvláštní případy podle článku 5 rámcového rozhodnutí (doživotní uvěznění a státní příslušníci vykonávajícího státu nebo osoby s trvalým bydlištěm ve vykonávajícím státě).

45 – Závazek musí pocházet od orgánu příslušného v oblasti vězeňských zařízení, jímž obvykle nebude soud, který ukládá trest, ani soud, který vystavuje EZR.

66. Článek 6 odst. 1 rámcového rozhodnutí stanoví, že vykonávající justiční orgán se má v zásadě spojit s justičním orgánem, který vydal EZR. Vzájemné uznávání vzniká právě prostřednictvím dialogu *inter pares*, který toto ustanovení zavádí, tj. dialogu mezi vystavujícím justičním orgánem, který vydává EZR, a vykonávajícím či přijímajícím justičním orgánem, který jej má vyřídit [46].

67. Podle čl. 7 odst. 1 rámcového rozhodnutí mohou členské státy určit jeden nebo více ústředních orgánů, „které budou nápomocny příslušným justičním orgánům“ a které podle odstavce 2 tohoto ustanovení lze rovněž učinit odpovědnými „za správní doručení a převzetí evropského zatýkacího rozkazu a za další související úřední písemný styk“ [47].

68. Tento bod je relevantní, protože předkládající soud pochybuje o tom, zda může k tomu, aby posoudil podmínky uvěznění ML v Maďarsku, vzít v úvahu informace, u nichž není možné ověřit, zda pocházejí od samotného vystavujícího justičního orgánu nebo zda si je tento orgán vyžádal [48].

69. Podle předkládacího usnesení mělo tyto informace poskytnout maďarské ministerstvo spravedlnosti, aniž bylo upřesněno, zda se tak stalo přímo, nebo za zprostředkování ze strany vystavujícího justičního orgánu. Ve druhém případě by se logicky jednalo o údaje relevantní pro výkon EZR s tím, že jejich právní hodnota je odvozena z toho, že je převzal a potvrdil vystavující soud.

70. Vystavující a vykonávající justiční orgány jsou jedinými *aktivními činiteli* při vyřizování EZR. Vykonávající orgán má tudíž své žádosti o informace předávat vystavujícímu orgánu, který je povinen na ně odpovědět [49]. Touto hlavní rolí soudů není dotčena čistě pomocná funkce, kterou případně mohou mít ústřední orgány určené členskými státy podle článku 7 rámcového rozhodnutí [50].

71. Vykonávající justiční orgán tudíž musí zohlednit informace, které mu poskytl vystavující justiční orgán nebo které, pokud pocházejí od ústředního orgánu (jednoho z ústředních orgánů) vystavujícího státu, vystavující justiční orgán převzal a předal.

72. Výše uvedené je třeba vykládat tak, že nebrání tomu, aby vykonávající justiční orgán použil také veškeré informace, které si může vyžádat za účelem konstatování existence „objektivních, spolehlivých, přesných a řádně aktualizovaných údajů“ [51], jež mohou potvrdit skutečné nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení.

46 – Odkazuji na své stanovisko ve věci Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:782), bod 43.

47 – Tamtéž, body 44 až 50, ohledně čistě správní funkce těchto orgánů.

48 – Bod 59 předkládacího usnesení.

49 – Opět v souladu s bodem 97 rozsudku Aranyosi: „V souladu s čl. 15 odst. 2 rámcového rozhodnutí může vykonávající justiční orgán stanovit lhůtu, ve které mají být doplňující informace *vyžádané od vystavujícího justičního orgánu* dodány. Tato lhůta může být přizpůsobena konkrétnímu případu, aby měl vystavující justiční orgán nezbytný čas ke shromáždění těchto informací, přičemž za tím účelem může v případě potřeby požádat o pomoc ústřední orgán nebo některý z ústředních orgánů vystavujícího členského státu […]. Podle čl. 15 odst. 2 rámcového rozhodnutí však musí tato lhůta brát v úvahu nutnost dodržet lhůty stanovené v článku 17 rámcového rozhodnutí. *Vystavující justiční orgán má povinnost tyto informace vykonávajícímu justičnímu orgánu poskytnout.*“ Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

50 – Jím je v Maďarsku ministerstvo spravedlnosti, jak vyplývá ze sdělení zaslaného maďarskou vládou generálnímu sekretariátu Rady dne 26. dubna 2004 na základě ustanovení čl. 7 odst. 2 druhého pododstavce rámcového rozhodnutí (ST 8929 2004 INIT, ze dne 27. dubna 2004).

51 – Rozsudek Aranyosi, bod 89.

73. Tyto další informace mu mohou být doručeny v průběhu vnitrostátního vyřizování EZR na popud vyžádané osoby nebo státního zastupitelství, které v Německu jedná jako vykonávající justiční orgán [52]. Avšak zatímco informace získané těmito cestami musí plně podléhat obezřetnému posouzení toho, kdo si je vyžádal [53], informace poskytnuté vystavujícím soudem – ať už přímo, nebo jím potvrzené – nepřipouštějí přezkum, který by šel nad rámec konstatování jejich původu, jelikož pokud jde o jejich obsah, musí v zásadě převážit důvěra, která je základem vzájemného uznávání.

b) K rozsahu informací potřebných pro určení podmínek uvěznění

74. Podle předkládacího usnesení předkládající soud po uplynutí lhůty, kterou stanovil, neobdržel veškeré informace, které si vyžádal [54]. Je tudíž třeba analyzovat, jaké by toto (omisivní) jednání vystavujícího justičního orgánu mohlo mít důsledky.

75. Než se k takovým důsledkům vyslovím, je třeba zdůraznit, že žádost o informace má být omezena na takové informace, které jsou v každé jednotlivé věci nezbytné. Požadované informace totiž směřují k ověření, zda existuje reálné nebezpečí, že vyžádaná osoba bude podrobena nelidskému či ponižujícímu zacházení. Žádost by se neměla vztahovat na jiné otázky, a to ani vězeňského rázu, které by neměly striktní souvislost s tímto specifickým nebezpečím a které by se týkaly více či méně dobrých životních podmínek ve věznicích.

76. Některé z mnoha otázek položených vykonávajícím soudem soudu vystavujícímu evidentně překračují okruh těch, které jsou relevantní pro posouzení nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení. Myslím si, že mimo jiné otázky vztahující se k možnosti kouření, k tomu, kdo pere vězňům prádlo, nebo k instalaci mříží a žaluzií na oknech cel [55] tak jdou nad rámec toho, co je nezbytné pro konstatování, zda takové nebezpečí existuje.

77. V témže smyslu není podle mne důvod, aby se požadované informace týkaly všech vězeňských zařízení vystavujícího členského státu, nýbrž pouze těch, v nichž má být vyžádaná osoba umístěna.

78. V tomto ohledu sdílím názor Komise [56] a stejně jako německá vláda [57], jejíž pohled převzala na jednání většina vlád, které vstoupily do řízení, se domnívám, že by pozornost měla být omezena na *předvídatelné účinky* předání, které vykonávající členský stát mohl nebo měl znát při jeho uskutečnění. Domnívám se, že toto je rozumné kritérium a že navíc vyhovuje judikatuře Evropského soudu pro lidská práva ohledně odpovědnosti vykonávajícího státu [58].

52 – Podle zprávy zaslané německou vládou generálnímu sekretariátu Rady dne 7. srpna 2006 (ST 12509 2006 INIT, ze dne 7. září 2006), „příslušnými justičními orgány podle článku 6 [rámcového rozhodnutí] jsou ministerstva spravedlnosti Spolku a spolkových zemí (Länder). Spolkové země obecně předaly výkon svých pravomocí vyplývajících z rámcového rozhodnutí […] týkajících se přijímání žádostí jim podaných (čl. 6 odst. 2) nejvyšším státním zastupitelstvím spolkových zemí“. Nebylo zjištěno, zda bylo toto sdělení změněno po rozsudku Soudního dvora ze dne 10. listopadu 2016, Kovalkovas (C-477/16 PPU, EU:C:2016:861), v němž bylo rozhodnuto, že litevské ministerstvo spravedlnosti nemůže být považováno za justiční orgán ve smyslu článku 6 rámcového rozhodnutí.

53 – Předkládající soud v projednávané věci také určitým způsobem zastává funkci vykonávajícího justičního orgánu, a to navzdory tomu, co je uvedeno v předchozí poznámce, neboť zasahuje ve fázi přípustnosti EZR podle § 29 a 32 IRG (bod 17 předkládacího usnesení). Dualita spolupůsobících orgánů zřejmě vychází z téhož řízení a z týchž zásad, jimiž se řídí vydávání. Jak již bylo zdůrazněno ve zprávě ze dne 31. března 2009, předložené Radou členským státům po čtvrtém kole vzájemných hodnocení praktického uplatňování EZR, ustanovení IRG v této oblasti, a to i po reformě z roku 2006, „nenapomáhají pochopit, že předávání na základě EZR není jen mírně odlišnou variantou klasického vydávání, nýbrž novou formou pomoci založenou na zcela odlišných zásadách […]. Za této situace se odborníci domnívají, že existuje nebezpečí, že [německé] justiční orgány budou využívat právní úpravu a judikaturu týkající se vydávání […]“ (ST 7058 2009 REV 2, ze dne 30. dubna 2009, *Evaluation report on the fourth round of mutual evaluations „The practical application of the European arrest warrant and corresponding surrender procedures between Member States“, report on Germany*, s. 35).

54 – V bodě 21 svého vyjádření maďarská vláda vytýká předkládajícímu soudu, že nevyčkal doručení její odpovědi.

55 – Bod 10 předkládacího usnesení. Viz poznámka 8 tohoto stanoviska.

56 – Body 14 až 19 jejího vyjádření.

57 – Body 19 až 20 jejího vyjádření, které odráží návrh vlády Nizozemska ve věci Aranyosi II (usnesení ze dne 15. listopadu 2017, Aranyosi, C-496/16, nezveřejněné, EU:C:2017:866).

58 – Rozsudky ze dne 30. října 1991, Vilvarajah a další v. Spojené království (stížnosti č. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 a 13448/87, CE:ECHR:1991:1030JUD001316387), a ze dne 4. února 2005, Mamatkulov a Askarov v. Turecko (stížnosti č. 46827/99 a 46951/99, CE:ECHR:2005:0204JUD004682799).

79. Z tohoto hlediska *předvídatelné* zahrnuje jak věžeňské zařízení, v němž bude vyžádaná osoba uvězněna bezprostředně po předání, tak zařízení, do něhož bude přemístěna za účelem pozdějšího uvěznění [59]. Ostatní, do nichž by v budoucnu mohla být přemístěna v rámci výkonu trestu odnětí svobody [60], jsou mimo okruh předvídatelných účinků, jejichž znalost lze od vykonávajícího státu požadovat.

c) K účinkům neposkytnutí odpovědi vystavujícího soudu na žádosti vykonávajícího soudu o informace

80. Pokud by vyžádaná a neobdržená informace byla relevantní pro vyloučení možnosti podrobení nelidskému či ponižujícímu zacházení, musí povinnost loajální spolupráce a náležitá péče při zajišťování jeho vlastních zájmů vést soud, který vystavil EZR, k tomu, aby vykonávajícímu justičnímu orgánu poskytl veškeré jím vyžádané informace.

81. Jestliže má v důsledku absence doplňujících informací nadále pochybnosti, za předpokladu, jak opakuji, že jsou tyto informace pro vytvoření jeho názoru nezbytné, má vykonávající justiční orgán možnost konečné rozhodnutí odložit. Říkám *odložit*, a nikoli *odmítnout*, protože judikatura stanovená ve věci Aranyosi nevede nevyhnutelně k tomu, že v případě, že zjistí nebezpečí porušení článku 4 Listiny, a to nikoli již obecné a abstraktní, nýbrž konkrétní a osobní nebezpečí, musí vykonávající justiční orgán odmítnout předat vyžádanou osobu.

82. Soudní dvůr totiž uvedl, že pokud by vykonávající soud na základě poskytnutých informací zjistil, „že je v případě osoby, na niž byl vydán evropský zatýkací rozkaz, dáno skutečné nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení […], *výkon tohoto zatýkacího rozkazu musí být odložen, nelze jej však zastavit*“ [61].

83. V tomto případě je především důležité zaručit právo vyžádané osoby na svobodu (článek 6 Listiny), je-li na základě EZR ve vazbě [62]. Opatření přijatá ve prospěch práva na svobodu však nemohou ohrozit výkon EZR, dokud o něm nebylo vydáno konečné rozhodnutí [63].

84. Soudní dvůr dodává, že „[n]elze-li existenci tohoto nebezpečí [nelidského či ponižujícího zacházení] vyloučit v přiměřené lhůtě, musí tento orgán rozhodnout, zda je namístě postup předání ukončit“ [64]. Domnívám se tedy, že postup nekončí automaticky po konstatování takového nebezpečí, ale že vykonávající justiční orgán si může vzít čas na rozhodnutí o tom, zda ho ukončí. Podle mého názoru použitím výrazu „*ukončit* postup předání“, a nikoli výrazu „*odmítnout* nebo *nevykonat* EZR“, Soudní dvůr určitým způsobem přenáší odpovědnost za pokračování postupu na vystavující justiční orgán, který nevyřizuje žádosti o doplňující informace.

85. Pokud existenci nebezpečí nebylo možné vyloučit v důsledku neposkytnutí odpovědi vystavujícího soudu na žádost vykonávajícího soudu o informace, může se posledně uvedený soud obrátit na prvně uvedený justiční orgán se sdělením, že za těchto podmínek nebude v postupu předání pokračovat.

59 – Předkládající soud uvádí, že podle maďarského ministerstva spravedlnosti ML „bude během postupu předání umístěn do zařízení pro výkon trestu v hlavním městě Budapešti a následně bude přemístěn do župního zařízení pro výkon trestu v Szombathely“. Dodává, že „na základě informací, jež měl k dispozici“, senát již dne 9. ledna 2018 rozhodl, že nemá výhrady „k výkonu trestu v zařízení v Szombathely“ (předkládací usnesení, body 9 a 10). Pokud tomu tak je, je problém omezen na omezenou dobu uvěznění ve věznici v Budapešti.

60 – Faktory pro zařazení vězně do určitého zařízení jsou velmi různorodé (průběh výkonu trestu, osobní a rodinná situace, věžeňský režim atd.) a je obtížné je posuzovat předem.

61 – Rozsudek Aranyosi, bod 98. Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

62 – Soudní dvůr trvá na tom, že „vykonávající justiční orgán [musí] respektovat požadavek na proporcionalitu stanovený v čl. 52 odst. 1 Listiny v případě omezení jakéhokoli práva či jakékoli svobody uznaných Listinou. Vydáním evropského zatýkacího rozkazu totiž nemůže být odůvodňováno ponechání dotyčné osoby ve vazbě bez časového omezení“ (rozsudek Aranyosi, bod 101).

63 – Pokud „vykonávající justiční orgán dospěje […] k závěru, že je povinen vyžádanou osobu z vazby propustit, musí v souladu s článkem 12 a čl. 17 odst. 5 rámcového rozhodnutí učinit spolu s předběžným propuštěním této osoby veškerá opatření nezbytná k tomu, aby tato osoba nemohla uprchnout, a zajistit, aby *materiální podmínky pro její účinné předání zůstaly splněny*, dokud nebude přijato pravomocné rozhodnutí o výkonu [EZR]“ (rozsudek Aranyosi, bod 102, kurzivou zvýraznil autor stanoviska).

64 – Rozsudek Aranyosi, bod 104 *in fine*.

86. Když to shrnu, vykonávající justiční orgán před tím, než rozhodne, že nebude pokračovat v postupu předání, musí posoudit, zda na základě informací ve spise může vyloučit nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení: a) ve vězeňském zařízení, kam bude podle maďarských orgánů vyžádaná osoba bezprostředně po svém předání umístěna, a b) v zařízení, u něhož lze předvídat, že tam bude přemístěna k výkonu trestu, pro který byla vyžádána.

87. Uvedené posouzení však nemůže jít nad rámec okolností striktně nezbytných pro vyloučení nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení, které nelze bez dalšího ztotožňovat s více či méně dobrými životními podmínkami ve vězeňském zařízení.

V. Závěry

88. Na základě výše uvedených úvah navrhuji Soudnímu dvoru, aby na otázky položené Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (vrchní zemský soud v Brémách, Německo) odpověděl následovně:

„Článek 1 odst. 3, článek 5 a čl. 6 odst. 1 rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, ve znění rámcového rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009, ve spojení s článkem 4 Listiny základních práv Evropské unie musí být vykládány v tom smyslu, že:

1) Existence vnitrostátních soudních prostředků nápravy, které v praxi účinným způsobem zajišťují ochranu práva nebýt v podmínkách uvěznění podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení, představuje obzvláště relevantní faktor pro vyloučení nebezpečí takového zacházení v důsledku systémových či celoplošných nedostatků týkajících se určitých skupin osob nebo určitých vězeňských zařízení.

2) V takové situaci, jaká je předmětem sporu v původním řízení, v níž nedávné zavedení soudního režimu ochrany práva nebýt podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení v důsledku vězeňských podmínek ve vystavujícím státě nemuselo rozvinout veškerý svůj potenciál do té míry, že se nebezpečí jeho porušení změnilo na výjimečné, je odůvodněné, aby se vykonávající justiční orgán zabýval podmínkami, v nichž by se uskutečnilo uvěznění vyžádané osoby.

3) Vykonávající justiční orgán musí rovněž jako obzvláště relevantní faktor posoudit záruku, kterou by případně poskytl příslušný správní nebo soudní orgán vystavujícího státu, jejímž prostřednictvím se zavazuje, že vyžádaná osoba nebude podrobena nelidskému či ponižujícímu zacházení během svého uvěznění. Tuto záruku jako vyjádření formálně převzatého závazku bude v případě jejího porušení možné uplatnit u soudu vystavujícího státu.

4) Informace relevantní pro posouzení, zda je vyžádaná osoba vystavena nebezpečí, že bude podrobena nelidskému či ponižujícímu zacházení v důsledku individuálních podmínek svého uvěznění, musí být v zásadě vyžádány a obdrženy od vystavujícího justičního orgánu. Informace převzaté nebo potvrzené vystavujícím justičním orgánem musí převážit při posouzení, které přísluší provést vykonávajícímu justičnímu orgánu.

5) Vězeňskými zařízeními, ohledně nichž je třeba si vyžádat doplňující informace, jsou ta, u nichž je předvídatelné, že do nich bude umístěna vyžádaná osoba za účelem výkonu trestu, který jí byl uložen.

6) Neposkytne-li vystavující justiční orgán vykonávajícímu justičnímu orgánu informace, které si posledně jmenovaný orgán podle čl. 15 odst. 2 rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV vyžádal, může vykonávající justiční orgán sdělit vystavujícímu justičnímu orgánu, že za těchto podmínek nebude v postupu předání pokračovat.“